Sut mae safbwyntiau seicolegol yn ymwneud â datblygiad ac ymddygiad plant

Y Dull Gwybyddol – Vygotsky

Damcaniaethwr dull	Prif agweddau'r dull neu'r ddamcaniaeth sy'n ymwneud â datblygiad ac ymddygiad plant	Cymhwyso'r dull ar gyfer ymarferwyr gofal plant ac addysgwyr mewn ysgolion a lleoliadau
Gwybyddol: Vygotsky **Geiriau allweddol:** - Sgaffaldwaith - Unigolyn Arall Mwy Gwybodus (MKO - *more knowledgeable other*) - Y Parth Datblygiad Procsimol - Y Parth Datblygiad Gwirioneddol - Tiwtorial gan gyfoedion	Datblygodd Vygotsky y ddamcaniaeth lluniadaeth gymdeithasol lle mae unigolion yn gyfranogwyr gweithredol wrth greu eu gwybodaeth eu hunain. Credai Vygotsky fod dysgu yn digwydd yn bennaf mewn lleoliadau cymdeithasol a diwylliannol, yn hytrach na dim ond o fewn yr unigolyn. Mae'r ddamcaniaeth lluniadaeth gymdeithasol yn awgrymu bod myfyrwyr yn dysgu'n bennaf drwy ryngweithio â'u cyfoedion, eu hathrawon a'u rhieni. Credai Vygotsky fod plant yn meithrin dealltwriaeth ac yn dysgu o fewn cyd-destun diwylliannol-gymdeithasol a bod plant yn meithrin dealltwriaeth ac yn datblygu'n wybyddol drwy iaith. Yn ôl damcaniaeth Vygotsky, wrth i blentyn ddatblygu, bydd angen cefnogaeth unigolyn arall mwy gwybodus arno er mwyn camu ymlaen yn eu dysgu, sef proses a elwir yn sgaffaldwaith. Dywedir bod y plentyn mewn 'parth datblygiad procsimol' ac y bydd y broses sgaffaldwaith yn ei helpu i feithrin y sgiliau a'r ddealltwriaeth sydd eu hangen i symud ymlaen. Bydd y plentyn yn ymarfer ac yn cyfuno'r dysgu hwnnw cyn bod angen sgaffaldwaith pellach. Yn wahanol i Piaget, nid yw Vygotsky yn nodi cyfres o gamau, ond yn hytrach broses ddatblygu sy'n fwy graddol. Mae hefyd yn cydnabod y bydd profiad, iaith ac, felly, ddatblygiad hefyd yn amrywio yn ôl y diwylliant y mae'r plentyn wedi'i drwytho ynddo.	Mae damcaniaeth Vygotsky yn tynnu sylw at yr agwedd gymdeithasol ar chwarae, dysgu a datblygu. Mae hefyd yn tanlinellu pwysigrwydd chwarae a arweinir gan oedolyn ac a ysgogir gan blentyn. Mae angen i oedolion arsylwi ar chwarae a datblygiad plant a gwybod pryd i gynnig sgaffaldwaith ar gyfer dysgu. Gall oedolion weithio ochr yn ochr â'r plant i ehangu a herio eu dysgu. Hefyd, cydnabu Vygotsky y rôl bwysig y gall ein cyfoedion ei chwarae hefyd wrth ddarparu sgaffaldwaith ar gyfer dysgu. Bydd grŵp o blant sy'n chwarae gyda'i gilydd yn cynnwys amrywiaeth o oedrannau a galluoedd, a bydd rhai plant yn cefnogi datblygiad plant eraill, sef tiwtor cyfoed neu diwtorial cyfoedion. Fel Piaget, mae damcaniaeth Vygotsky hefyd yn hyrwyddo dysgu drwy chwarae ysgogol a heriol. Mae arsylwi yn rhan hollbwysig o'r sgaffaldwaith er mwyn pennu ble mae'r plentyn wedi cyrraedd o ran ei ddysgu, a dylid darparu gweithgareddau sydd ychydig uwchlaw lefel gallu bresennol y plentyn er mwyn darparu sgaffaldwaith a chefnogi dysgu.